

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ**

ДОКЛАД

към

**ПРОЕКТ НА ПРАВИЛНИК ЗА ВЪТРЕШНИЯ РЕД ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА
ЕЛЕКТРОНЕН ПОДПИС И ЕЛЕКТРОННА ИДЕНТИФИКАЦИЯ ОТ
ОРГАННИТЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ**

Предлаганият законопроект е изгoten в изпълнение на разпоредбата на чл. 360к от новата Глава 18а „Удостоверителни изявления и процесуални действия в електронна форма“ на Закона за съдебната власт (ЗСВ), обн. ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 09.08.2016 г., с който, като част от общите му правомощия, свързани с въвеждането на електронното правосъдие, Висшият съдебен съвет (ВСС) е натоварен с определянето на вътрешния ред за използване на електронния подпись и електронната идентификация от органите на съдебната власт. Проектът на нормативния акт е изгoten въз основа на приетия на първо четене от Народното събрание на 22.12.2016 г., Законопроект за изменение и допълнение на Закона за електронния документ и електронния подпись¹, чието окончателно гласуване и обнародване предстои в най-скоро време.

Проектът на нормативния акт има за цел да установи унифицирани правила, които да определят условията за издаването, подновяването и прекратяването на електронните подписи и използването им както при извършването удостоверителни изявления и издаването на актове от органите на съдебната власт, в рамките на техните процесуални правомощия, така и при извършването на електронни изявления, свързани вътрешноорганизационната им дейност и реализирането на задълженията им, относими към обмена на информация с други държавни органи. Законопроектът установява видовете електронни подписи, които органите на съдебната власт са задължени или имат възможност да използват. Това са:

- квалифицирани електронни подписи, които се използват при извършването на удостоверителни изявления, при издаването на актове и при извършването на други предвидени в закона процесуални действия в електронна форма;

---

¹ <http://parliament.bg/bg/bills/ID/66484/>

- квалифицирани електронни подписи, които могат да се използват от лица, овластени да изпращат извършените по т. 1 електронни изявления за нуждите на изпращането;
- усъвършенствани електронни подписи за вътрешноорганизационни нужди за управлението на вътрешни процедури, при създаването на които се прилагат удостоверителни услуги чрез собствена инфраструктура на публичния ключ и които могат да се използват за нуждите на възлагането, изпълнението и контрола по изпълнението на възложените задачи в органите на съдебната власт;
- усъвършенствани електронни подписи, предоставяни от доставчик на удостоверителни услуги, за вътрешноорганизационни нужди за управлението на вътрешни процедури, при извършването на които се прилагат удостоверителни услуги, които могат да се използват за нуждите на възлагането, изпълнението и контрола по изпълнението на възложените задачи в органите на съдебната власт;
- усъвършенствани електронни подписи, основани на квалифицирани удостоверения, за вътрешноорганизационни нужди за управлението на вътрешни процедури, при извършването на които се прилагат квалифицирани удостоверителни услуги, предоставяни от доставчик на квалифицирани удостоверителни услуги, които могат да се използват за нуждите на възлагането, изпълнението и контрола по изпълнението на възложените задачи в органите на съдебната власт.

С проекта на правилник се установява задължението за използване на квалифициран електронен подпись във всички случаи, в които извършеното и подписано електронно изявление е извършено към трети лица, намиращи се извън съдебната власт, независимо от това, дали се касае за граждани, организации или държавни органи. Наред с това се предвижда възможност за използването на усъвършенствани електронни подписи за вътрешноорганизационни нужди и във връзка с управлението на вътрешни процедури, както и при осъществяването на електронен обмен на информация между органите на съдебната власт. Възможността за използване на усъвършенствани електронни подписи включва: усъвършенствани електронни подписи, при създаването на които се прилагат удостоверителни услуги чрез собствена инфраструктура на публичния ключ; усъвършенствани електронни подписи, предоставяни от доставчик на удостоверителни услуги; както и усъвършенствани електронни подписи, основани на квалифицирани удостоверения. Наред с използването на електронни подписи, законопроектът предвижда също така и възможност за прилагане на квалифицирани

удостоверения за идентифициране на сървъри и квалифицирани удостоверения за автентичност на интернет страници на органите на съдебната власт, а също и използване на квалифицирани услуги за електронна препоръчана поща. Прилагането на удостоверителна услуга електронна препоръчана поща и използването на квалифициран електронен подпись за целите на изпращането на извършени удостоверителни изявления, издадени актове или във връзка с извършването на други, предвидени в закона процесуални действия в електронна форма, са поставени в условията на алтернативност. Съгласно разпоредбите на проекта на правилник идентификацията на органите на съдебната власт по електронен път, ще се осъществява чрез средствата на приложимите електронни подписи, независимо от техния вид.

В допълнение към горното проектът на нормативния акт определя и условията за извършване на електронни изявления от органите на съдебната власт, като указва, че право да извършват електронни изявления до трети лица от името на орган на съдебната власт имат лицата, които са овластени по силата на закона или са надлежно оправомощени за това и които притежават валидно удостоверение за квалифициран електронен подпись. Аналогично – дефинирано е, че право да изпращат извършените електронни изявления от името на орган на съдебната власт имат лицата, които са оправомощени със заповед на ръководителя на органа на съдебната власт и които притежават валидно удостоверение за квалифициран електронен подпись. Що се отнася до лицата, имащи право да извършват електронни изявления в рамките на администрацията на орган на съдебната власт или между администрациите на отделни органи на съдебната власт, законопроектът поставя изискването, компетентните лица да притежават валидно удостоверение за електронен подпись без значение от неговия вид. Проектът на правилник съдържа изрична разпоредба указваща, че при извършването на удостоверителни изявления, издаването на актове и при извършването на други предвидени в закона процесуални действия в електронна форма, в рамките на правосъдната, правораздавателната или правоохранителната си дейност, съдиите, държавните съдебни изпълнители, прокурорите и следователите използват квалифицирани електронни подписи.

Чрез така описаните положения на законопроекта се цели установяването на ясно разграничение между трите основни хипотези на извършване на електронни изявления, обхванати от правилника:

- извършването на удостоверителни изявления, издаването на актове и при извършването на други предвидени в закона процесуални действия в

електронна форма, в рамките на правосъдната, правораздавателната или правоохранителната дейност;

- извършването на електронни изявления от вътрешноорганизационен характер, в рамките на администрацията на орган на съдебната власт или между органи на съдебната власт;
- обмен на информация с други държавни органи.

С проекта на правилник се предвижда общата организация, ръководството и контролът по изпълнението му да се осъществява на ниво орган на съдебната власт, чрез неговия ръководител (съответно - от правомощено от него лице) и при съдействието на ръководителя на административното звено, отговарящо за информационно обслужване и информационните технологии.

Наред с определянето на видовете електронни подписи и изискванията пред тяхното използване, определени съобразно вида на подписаните електронни изявления и лицата, които имат право да ги извършват от името на органите на съдебната власт, със законопроекта е установлен и редът за тяхното издаване, подновяване и прекратяване. В тази връзка с проекта на правилник е предписано, че удостоверенията за електронни подписи, издаването на които е обвързано с предоставянето на удостоверителни услуги от доставчици на удостоверителни, изборът на доставчик и сключването на съответен договор, ще се извърши по реда на Закона за обществените поръчки. Предвидена е възможност пленумът на ВСС да определи със свое решение обхватата на договорите с доставчиците на (квалифицирани) удостоверителни услуги - за нуждите на един или няколко органа на съдебната власт или за всички органи на съдебната власт. Подобно положение е установлено и що се отнася до другите видове удостоверителни услуги, които органите на съдебната власт биха могли да приложат: 1) с цел осигуряване на защитени електронни комуникации при обмена на данни, както и осигуряване на защита на предаваните данни срещу загуба, кражба, повреда или непозволени изменения; и 2) с цел осигуряване на защитени електронни комуникации при обмена на данни и за идентифициране на сървърите, на които са разположени интернет страници и информационните системи. Необходимостта от предвиждане на такава възможност е продиктувана от една страна от общите правомощия на ВСС, произтичащи по силата на ЗСВ във връзка с въвеждането на електронното правосъдие, а от друга – от съображения, свързани с осигуряването на оперативна съвместимост при обмена на данни с вътрешни и външни информационни системи, правилното, ефективно и надеждно функциониране на информационните системи на съдебната власт, тяхната поддръжка и възможности за надграждане, и гарантиране на правната сила на

електронния подпись и неговата равностойност на саморъчен подпись. Именно това следва да са основните параметри, формиращи мотивите на решението, предвидено с чл. 12, ал. 2 на правилника.

Независимо от избрания подход, Пленумът на ВСС е ангажиран със съгласуване на техническите спецификации на предвижданите програмни и технологични решения, а също и с координирането на процеса по тяхното внедряване. В допълнение, възможността за окрупняване на процеса предпоставя по-ефективно и ефикасно разходване на публичните средства, в съчетание с възможност за приемане на индивидуален подход, когато се прецени за целесъобразно, ще доведе до постигането на съгласуваност при въвеждането на програмно-техническото осигуряване на приложимите удостоверителни услуги.

Що се отнася до издаването на електронните подписи, с проекта на правилник е предвиден ред, основан на подхода „отдолу – нагоре“, при който за издаването на електронен подпись се изготвя искане по образец – приложение към правилника, определящо броя и вида на исканите електронни подписи, които следва да бъдат издадени. Въз основа на тези искания се изготвя обобщена справка, която ръководителя на органа на съдебната власт утвърждава и препраща за изпълнение към доставчика на удостоверителни услуги, издаваш електронните подписи. Когато се касае за издаване на електронни подписи, при създаването на които се прилагат удостоверителни услуги чрез собствена инфраструктура на публичния ключ, искането следва да съдържа списък на всички съдебни служители, на които следва да се издаде удостоверение.

Със законопроекта се предвижда, по изключение, електронни подписи да се издават и на лица, които са наети въз основа на граждански договор. Основните хипотези, в които тази възможност би могла да бъде приложена са свързани със случаите, в които външни експерти са наети за целите на изпълнението на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, а също така и в тези случаи, в които информационно обслужване и поддържането на прилаганите информационни технологии, са възложени на външни лица. Издаването на електронни подписи за тази категория лица ще бъде възможно в случаите, когато извършването или изпращането на електронни изявления от името на органа на съдебната власт, е необходимо за реализиране на договорните задължения.

На следващо място проекта на правилник въвежда изискването за поддържане на електронен регистър на издадените удостоверения за

електронен подпись от съответен орган на съдебната власт, в който на вписване подлежи минимален набор от данни:

- на квалифицирани удостоверителни услуги;
- уникален идентификационен код на удостоверилията;
- имена и длъжност на титуляря;
- акт на административния ръководител за оправомощаване;
- обем на представителната власт по отношение на правото да се извършват или изпращат електронни изявления от името на органа на съдебната власт; ограничения на действието на подписа по отношение на целите и/или на стойността на сделките;
- наименование на звено;
- дата на издаване на удостоверилията и период на валидност;
- публичен ключ, съответстващ на държания от автора частен ключ за създаване на електронния подпись;
- статус на издадените удостоверения.

Определено е, че достъпът до този регистър ще се осъществява от административния ръководител на органа на съдебната власт, а също така и други, надлежно овластени от него лица.

Законопроектът регламентира и минималните изисквания по отношение функционирането на информационни системи, които позволяват автоматично подписане и генериране на изявления от страна на органите на съдебната власт като препраща към най-актуалния в това отношение технотехнологичен стандарт ISO/IEC 15408:2009 на Международната стандартизираща организация (ISO). Изрично се указва, че автоматичното подписане се осъществява от името на надлежно овластено лице, що се отнася до изявленията, извършвани и изпращани от името на органа на съдебната власт.

Със законопроекта са установени и основанията, като съвкупност от правни и фактически обстоятелства, предпоставящи прекратяване на удостоверилията за електронни подписи. Те са изчерпателно изброени, както следва:

- при изтичане срока на валидност на удостоверилието, освен в случаите, когато то е подновено по съответния ред;

- при прекратяване на правоотношението с лицето, посочено като негов автор, както и при оттегляне на представителната власт на оправомощено лице;
- при загуба, кражба, повреждане или унищожаване на частния ключ и/или на носителя, върху който е записан; в този случай лицето е длъжно незабавно да уведоми съдебния служител, отговарящ за информационно обслужване и информационните технологии, и доставчика на удостоверителни услуги за прекратяването му;
- при смърт или поставяне под запрещение на автора;
- при промяна на личните или служебните данни на лицето, имащи отношение към идентификацията, овластването или служебното му положение;
- при направено писмено искане от страна на органа на съдебната власт до доставчика на квалифицирани удостоверителни услуги;
- при съмнение за компрометиране на частния ключ;
- при установяване, че удостоверилието е издадено въз основа на неверни данни.

Тези основания ще следва да се прилагат в съвкупност с установените случаи и на прекратяване по Закона за електронния документ и електронния подпис (чието изменение и допълнение е в ход и чието заглавие предстои да бъде изменено на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги).

Проектът на правилник предвижда също така и изисквания по отношение съхраняването на частните ключове и вменява задължение за уведомяване, в случаите на съмнение за компрометиране на тяхната сигурност. Тези изисквания се изразяват в:

- забрана за разкриване на данните, осигуряващи достъп до частния ключ,
- забрана за разкриване на данните, предоставящи правата за достъп до данните за създаване на електронния подпис,
- забрана за разкриване на начина на идентифициране на автора,
- забрана за настройване на информационна система с цел запаметяване на горните данни, и
- забрана за използване на електронния подпис от други лица.

На следващо място законопроектът въвежда общото задължение за органите на съдебната власт, да оповестяват публично на интернет страниците си и предоставят достъп до програмно-техническите средства и информацията за тяхното използване, необходими на адресатите за извършване на проверка на електронните подписи. Що се отнася до изискванията към тези до програмно-технически средства, те са определени изчерпателно както следва:

- гарантират, че данните за проверка на електронния подpis съответстват на данните, визуализирани пред лицето, извършващо проверката;
- гарантират, че подпистът е надлежно проверен и резултатите от тази проверка са визуализирани пред лицето, извършващо проверката;
- гарантират, че съдържанието на подписаното изявление може да бъде надлежно установено;
- гарантират, че авторството и валидността на удостоверилието за електронен подpis към момента на проверката са надлежно проверени;
- гарантират, че резултатите от проверката и идентичността на автора са правилно възпроизведени;
- гарантират, че всички промени, свързани със сигурността, могат да бъдат установени.

Тези изисквания са пряко свързани със създаването на необходимите нормативни предпоставки, обосноваващи сигурността на оборота и доверието в получените електронни изявления, при осъществяването на дистанционна комуникация по електронен път, както с третите лица, така и по отношение на обмена на информация между органите на съдебната власт и обмена на информация с други държавни органи.

Законопроектът се намира в пълно съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно електронната идентификация и удостовителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО.

Законопроектът не предполага извършването на разходи във връзка с прилагането му.